

Srbija: grupa 2

Srbija je zemљa porekla, tranzitna zona i odredište za muškarce, žene i decu izloženu trgovini ljudima u cilju seksualne eksploracije i prinudnog rada, uključujući i rad u kući i prinudnu prošnju. Žene iz Srbije su izložene trgovini ljudima u cilju seksualne eksploracije od strane srpskih kriminalnih grupa u Rusiji, susednim zemljama i u Evropi, posebno u Italiji, Nemačkoj i Švajcarskoj. Srpski državljenici, posebno muškarci, izloženi su radnoj eksploraciji, u radno intenzivnim sektorima, kao što je građevinarstvo, u evropskim zemljama (uključujući Azerbejdžan, Sloveniju i Rusiju) i u Ujedinjenim Arapskim Emiratima. Deca iz Srbije, posebno romska deca na teritoriji Srbije, su izložena trgovini ljudima u cilju seksualne eksploracije, prinudnog rada, prinudne prošnje i vršenja krivičnih dela, često od strane članova porodice. Strane žrtve identifikovane u Srbiji potiču iz susednih zemalja, uključujući Crnu Goru, Bosnu i Hercegovinu, Bugarsku, Rumuniju i Moldaviju. Navodi se da je podmićivanje uticalo na neke slučajevе trgovine ljudima.

Vlada Srbije ne ispunjava u potpunosti minimum standarda za eliminaciju trgovine ljudima, ali čini značajne napore u tom pravcu. Značajno je povećan broj identifikovanih žrtava, posebno žrtava prinudnog rada, iako su u oblasti zbrinjavanja žrtava nedostajale državne procedure za upućivanje žrtava na nevladine organizacije koje pružaju usluge, a zaposleni u centrima za socijalni rad nisu obučeni za pružanje pomoći žrtvama trgovine ljudima. Osuđen je manji broj trgovaca ljudima, a oni koji su osuđeni dobili su male kazne. Država žrtvama nije obezbedila dovoljnu zaštitu tokom krivičnog postupka, zbog čega su one bile izložene zastrašivanju i sekundarnoj traumatizaciji.

PREPORUKE ZA SRBIJU:

Poboljšati krivično gonjenje sa osuđujućim presudama i kaznama za trgovce ljudima koje su takve da odvraćaju od vršenja dela; obučiti istražitelje, tužioce i sudije o pristupu slučajevima trgovine ljudima koji u centru ima žrtvu; obezbediti žrtvama da prilikom svedočenja u sudu imaju pun obim zaštite koji će umanjiti zastrašivanje i ponovnu traumatizaciju; uneti u zakon oderdbu o nekažnjavanju žrtava za dela počinjena kao direktna posledica toga što su bile izložene trgovini ljudima; poboljšati saradnju sa NVO u vezi sa upućivanjem žrtava i povećati finansiranje NVO koje pružaju usluge reintegracije; poboljšati obuku državnih službenika o pomoći i upućivanju žrtava; povećati napore da se identifikuju žrtve među tražiocima azila i decom bez pravnje koja prose na ulici; usvojiti nacionalnu strategiju za borbu protiv trgovine ljudima i plan akcije i uključiti NVO u njihovo sprovođenje; pojačati napore da se obeshrabri potražnja za uslugama žrtava trgovine ljudima; i postaviti nacionalnog koordinatora za borbu protiv trgovine ljudima kao nezavisan organ sa punim radnim vremenom.

KRIVIČNO GONJENJE

Država je pokazala mešovite napore u policijskom radu. Član 388 krivičnog zakonika Srbije zabranjuje sve oblike trgovine ljudima, propisujući kaznu od 3 do 15 godina zatvora. Ova kazna je dovoljno stroga i srazmerna kaznama koje su propisane za druga teška krivična dela, kao što je silovanje. Tokom 2014. godine istraženo je 55 slučajeva, uključujući 35 slučaja komercijalne seksualne eksploracije i 20 slučajeva prinudnog rada, u poređenju sa 30 slučajeva i 63 osumnjičenih trgovaca 2013. godine. U 2014. godini, započeto je 17 slučajeva sa 25 optuženih prema članu 388, u poređenju sa 29 predmeta 2013. godine. Sudovi su osudili 26 trgovaca ljudima 2014. što je smanjenje u poređenju sa 37 osuđenih lica 2013. Kazne su se kretale između 3 i 12 godina zatvora. Država ne vodi odvojeno podatke o osudama za trgovinu ljudima u cilju seksualne i radne eksploracije. Sudski postupci su dugo trajali, a žalbeni postupak je često dovodio do smanjenja kazne. Posmatrači su izveštavali da se zakoni protiv trgovine ljudima ne primenjuju

adekvatno, dok tužioци često odlučuju da trgovinu ljudima gone kao neka druga krivična dela koja povlače manje kazne, ali su lakša za procesuiranje. I policija zadužena za suzbijanje organizovanog kriminala i granična policija imaju specijalizovane jedinice za borbu protiv trgovine ljudima. Svaka policijska uprava u Srbiji ima jedinicu za borbu protiv trgovine ljudima; 17 policijskih uprava, takođe, ima multidisciplinarne timove za borbu protiv trgovine ljudima koji uključuju tužioce, socijalne i zdravstvene radnike. Država je, u koordinaciji sa NVO i međunarodnim organizacijama, obezbedila obuku za policiju, tužilaštvo, sudske i konzularne i granične službenike o prepoznavanju, istraživanju i krivičnom gonjenju slučajeva trgovine ljudima, kao i o identifikaciji i upućivanju žrtava. Nije prijavljen nijedan slučaj istrage, krivičnog gonjenja ili osuđivanja državnog službenika za umešanost u trgovinu ljudima. Jedna NVO je prijavila da joj je optuženi u slučaju trgovine ljudima nudio novac da se povuče iz slučaja i izrazila sumnju da je sudska primio novac od tog optuženog.

ZAŠTITA

Država je unapredila identifikaciju žrtava trgovine ljudima, ali u oblasti pomoći i zaštite žrtava ima manjkavosti. Državni organi su identifikovali 119 žrtava 2014. godine, u poređenju sa 76 žrtava 2013. godine. Devedeset i osam žrtava je bilo izloženo radnoj eksploraciji, 16 seksualnoj eksploraciji, 3 prinudnoj prošnji i 2 prinudi na vršenje krivičnih dela. Država je samo 8 od 119 identifikovanih žrtava uputila na pomoć NVO koje pružaju usluge, što su obrazloženo smanjenjem potreba žrtava i dostupnošću pomoći u državnim centrima za socijalni rad. Međutim, posmatrači su potvrdili da je žrtve trebalo upućivati na NVO u mnogo većem broju jer centri za socijalni rad nemaju specijalizovane programe i veštine za rad sa žrtvama trgovine ljudima, a nisu imali ni sposobnost da decu izmeste iz porodica, čak i kad je bilo dokaza da je porodica eksploratisala dete. Država i dalje ima Centar za zaštitu žrtava trgovine ljudima koji je zadužen za identifikaciju i pomoć. Centar ima dve jedinice, Službu za zaštitu i Centar za urgentno zbrinjavanje, iako Centar za urgentno zbrinjavanje već drugu godinu nije počeo da radi. Služba za zaštitu nije imala konkretnе procedure za postupanje sa decom žrtvama trgovine ljudima. Država nije bila u stanju da proceni ukupan iznos kojim je finansirano pružanje pomoći žrtvama, ali je ranije rečeno da je za rad Centra i za plate 2014. godine izdvojeno 21.864.957 dinara (\$219.00). Činjenica da Centar nema procedure za saradnju sa NVO imala je negativan uticaj na pružanje pomoći žrtvama. Jedna NVO vodi jedino sklonište namenjeno isključivo žrtvama trgovine ljudima koje država nije finansirala tokom 2014. godine. NVO koje pomažu žrtvama se oslanjaju primarno na strane izvore finansiranja. Muškarci žrtve nemaju pristup smeštaju, ali mogu da koriste ostale usluge. Specijalizovana skolništa za decu žrtve ne postoje; deca žrtve su vraćana u porodice, smeštana u hraniteljske porodice ili u jedan od dva centra za smeštaj dece bez roditeljskog staranja. Zvaničnici ne slede pisane procedure za identifikaciju žrtava. Policija, NVO i zaposleni u centrima za socijalni rad su upućivali moguće žrtve trgovine ljudima u državni Centar, iako je Centar smatrao da je trebalo ažurirati smernice za upućivanje.

Stručnjaci smatraju da se prava žrtava ne štite na adekvatan način tokom dugih sudskeh postupaka i da žrtve često moraju da se pojavljuju pred trgovcima; trgovci sučesto pretili ili zastrašivali žrtve. Sudije su pokazivale ograničeno razumevanje složenosti slučajeva trgovine ljudima. Zakon u Srbiji omogućava žrtvama da kroz krivični ili parnični postupak potražuju kompenzaciju od trgovca, ali sudije ohrabruju žrtve da pravo na kompenzaciju ostvare kroz parnični postupak, koji je dug, skup i podrazumeva da žrtva mora da se mnogo puta suoči sa nasilnikom. Jedna žrtva je, po prvi put, tokom ovog perioda dobila kompenzaciju kroz parnični postupak. Strane žrtve su imale pravo na dozvole boravka koje se mogu obnavljati na period od godinu dana, ali nijedna dozvola nije dodeljena tokom 2014. godine u poređenju sa dve 2013. godine. Zakonodavstvo Srbije ne sadrži odredbu o nekažnjavanju i negonjenju žrtava trgovine ljudima. Jedna žrtva trgovine ljudima u cilju

seksualne eksploracije koju je trgovac primorao da prizna ubistvo je počela da služi kaznu od 18 godina zatvora 2014. godine; slučaj je na kraju perioda izveštavanja bio u postupku žalbe.

PREVENCIJA

Država je nastavila da sprovodi neke preventivne aktivnosti. Strategija za borbu protiv trgovine ljudima 2014-2020 nije usvojena, kao ni akcioni plan za period 2014-2015, iako su nacrti bili završeni u periodu koji je pokrio prethodni TIP izveštaj. Nacionalni koordinator je nastavio da predvodi aktivnosti za borbu protiv trgovine ljudima, iako još uvek ne deluje kao nezavisni organ sa punim radnim vremenom. Država još uvek nije u potpunosti prešla na novu strukturu Saveta za borbu protiv trgovine ljudima u kome će biti predstavnici države i NVO. Država je upravljala otvorenom telefonskom linijom za prikupljanje dojava o slučajevima trgovine ljudima, objavljivala vesti o svojim aktivnostima na suzbijanju trgovine ljudima na svom vebajtu i pružala informacije o trgovini ljudima preko socijalnih mreža. Država je sarađivala sa NVO i međunarodnim organizacijama na uspostavljanju mreža aktera u borbi protiv trgovine ljudima u ukupno 17 gradova. Policija je sprovodila zakon o zabrani kupovine komercijalnih seksualnih usluga i novčano kažnjavala klijente koji su identifikovani tokom racija na komercijalne seksualne objekte. Država nije radila na smanjenju tražnje za prinudnim radom. Pripadnici Vojske Srbije su učestvovali na obukama na temu suzbijanja trgovine ljudima pre nego što su odlazili u međunarodne mirovne misije. Obezbeđena je i obuka za zaposlene u diplomatskim misijama.